

Speech van burgemeester mr. P. de Baat MPM bij de Nieuwjaarsreceptie 2019 van de gemeente Montferland

Geachte dames en heren,

Fijn dat u er allen bent, en in zo grote getale, bij dit moment van ontmoeting en verbinding aan het begin van 2019! Vorig jaar stond ik hier samen met u stil bij het thema 'geluk'. We stelden vast dat geluk belangrijk is voor de mens. Niet voor niets wensen we elkaar ook vandaag een gelukkig Nieuwjaar!

We zagen vorig jaar dat Nederland behoort tot de top 5 gelukkigste landen wereldwijd en dat de mate van geluk onder andere wordt bepaald door de mate van vertrouwen in de medemens, daartoe ook gerekend het vertrouwen in de politiek. Dit jaar wil ik met u stilstaan bij de vraag hoe de stijl van de leider in de politiek het vertrouwen in de politiek bevordert? Ook komen wij met elkaar te spreken over de bestrijding van ondermijnende criminaliteit en over wat dat aan leiderschap vraagt.

Op 23 januari a.s. neemt onze Commissaris van de Koning Clemens Cornielje afscheid. Hij is geliefd bij de Gelderlanders. Wij roemen hem om zijn inzet, betrokkenheid en menselijke warmte. En onder vakgenoten wordt hij ook zeer gewaardeerd. Eind 2018 is onze Commissaris voor de vierde keer genomineerd als best lokale bestuurder. Vanuit Montferland bedanken wij Clemens Cornielje met grote waardering voor zijn vertrouwenwekkende leiderschap.

Terug naar het thema. In Nederland heeft 1 op de 2 vertrouwen in de politiek, terwijl dat bijvoorbeeld in Frankrijk slechts 1 op de 8 is. Is dat verschil in vertrouwen terug te voeren op een verschil in leiderschap?

Volgens de Hay-groep is in Frankrijk ook in de politiek een autoritaire, dwingende leiderschapsstijl nog steeds gebruikelijk. Deze zomer bijvoorbeeld kondigde de Franse regering een reeks impopulaire maatregelen af. Vervolgens zwol in het vroege najaar in Frankrijk de beweging aan van de gilets jaunes, de gele hesjes. Gewone mensen - en later ook relschoppers en ander tuig erbij - die door de sterk oplopende brandstofprijzen het gevoel hadden dat ze iets werd afgepakt waar ze recht op hadden. Toen het brandende protest uit Frankrijk – nadat Sint en Pite waren vertrokken – naar Nederland kwam, zie onze premier: "We hebben allemaal een geel hesje aan, tot op zekere hoogte. We hebben allemaal onze zorgen over ontwikkelingen in de samenleving. Tegelijkertijd zijn we een land dat enorme mogelijkheden heeft om de problemen aan te pakken." Hij ging daarmee naast de hesjes staan, maakt hun

zorgen de zijne en zei samen de handen uit de mouwen te willen steken. En vervolgens bleek actiebereidheid in Nederland opmerkelijk laag. “Zes doden in Frankrijk en één loopneus op de Erasmusbrug”, zo omschreef de schrijver Tommy Wieringa het later.

In Nederland gaat het er vooral om dat de overheid dienstbaar is en een stijl van dienend-leiderschap neerzet. Politieke leiders in Nederland geven aan volgers, want ja, leiden veronderstelt ook volgen, ruimte en verantwoordelijkheid om gezamenlijk doelen uit te werken en te realiseren. Het Nederlandse polderen leidt uiteindelijk onmiskenbaar tot vertrouwen in de overheid. We kunnen er bruggen mee bouwen ook waar die niet meteen worden verwacht. Het is formule die nu in Den Haag bijvoorbeeld weer wordt toegepast aan verschillende klimaattafels, waar naast de overheid ook het hele maatschappelijk veld werkt aan doelstellingen en uitwerkingen in het kader van het klimaatbeleid. Zo werken we in Nederland aan draagvlak bij gezamenlijke doelstellingen.

Ook onze eigen gemeente Montferland werkt vanuit de grondhouding van dienend-leiderschap. Op ons eigen lokale niveau van Montferland werkt de gemeente hard aan bestuurlijke vernieuwing en verbeterde communicatie. Vanmorgen was het thema bij het Nieuwjaarsontbijt voor de medewerkers bijvoorbeeld “Wij houden onze ogen en oren open in de samenleving”. De gemeente Montferland werkt daar hard aan en in 2019 verwacht ik dat we daar enkele resultaten van gaan zien.

De gemeenteraad bijvoorbeeld zet stappen om het vergadermodel te veranderen. Een commissie met deelname uit alle politieke partijen rondt komende maand voorstellen daarover af. En de hoofddoelstelling daarbij is gericht op versterking van de dialoog en verbinding met de samenleving. Anders gezegd, dat de stem, de belangen, de kennis van de gemeenschap, van inwoners, ondernemers, verenigingen eerder en beter doorklinken bij de beeldvorming en oordeelsvorming door de gemeenteraad. De bedoeling is dat de raad uiteindelijk tot betere besluitvorming komt. Ik waardeer deze stappen die de raad zet naar een modern vergadermodel zeer.

Het college zet de aanstaande maanden gezamenlijk stappen om het projectplan bestuurlijke vernieuwing vast te stellen en te vertalen naar concrete projecten. Daarbij wordt nauw samengewerkt met of ingespeeld op initiatieven in de samenleving. Het kan overigens niemand zijn ontgaan dat de wijze waarop het college het gesprek met de samenleving zoekt het afgelopen jaar al sterk veranderd is, neem bijvoorbeeld de communicatie rond het

Centrumplan Didam, rond het Verkeerscirculatieplan 's-Heerenberg of rond het woningbouwplan in Stokkum, maar denk ook aan de ronde tafelgesprekken met jongeren of aan het gesprek met de kernen waar gewerkt wordt aan plannen voor de leefbaarheid in de dorpen. Ook iets om waardering voor te hebben.

Raad en college kunnen dat natuurlijk niet bewerkstelligen zonder onze organisatie, zonder directie, management en medewerkers. En ik wil onze ambtenaren graag danken voor wat zij allemaal al doen, als het gaat om het open houden van ogen en oren ter versterking van de verbinding met de samenleving. Zij zijn daarvoor zo belangrijk! In heel veel opzichten, bijvoorbeeld in de duizenden individuele klantcontacten die zijn hebben, zijn onze ambtenaren bij uitstek het levende gezicht van onze gemeente Montferland.

Dat gezegd hebbende zou ik nu willen ingaan op een thema dat in 2019 ook meer op de agenda komt in de gemeente Montferland en dat is het thema ondermijning. Je zou kunnen denken dat de overheid hier een ander gezicht, een andere leiderschapsstijl heeft! Niet het gezicht van de dienend-leider die goed luistert, maar het gezicht van de strenge overheid, die strikt handhaaft! Het is om die reden dat een aantal van mijn collega's vindt dat de burgemeestersbevoegdheden op het gebied van veiligheid te vergaand zijn, in het bijzonder omdat deze handhavende bevoegdheden zich niet of minder goed verdragen met de verbindende, dienende burgervader of-moeder rol. Ik denk daar anders over. Laten we daarom eens verder kijken.

Georganiseerde ondermijnende criminaliteit heeft een ontwrichtende werking op de samenleving, ook bij ons in Montferland. En het tegengaan ervan is belangrijk, het is een opgave voor ons allemaal.

Natuurlijk leest u wel eens over de vondst van drugsafval in Montferland of een sluiting van een drugspand of de ontmanteling van een drugslab in aanbouw. Maar er speelt in onze gemeente natuurlijk meer. Samen met de politie en het openbaar ministerie is zeer recent een ondermijningsbeeld, zeg maar een soort scan, gemaakt van mogelijke ondermijning in Montferland. Deze scan van mogelijk ontwrichtende criminaliteit in onze nabijheid is de basis voor een verdere aanpak in 2019 en de komende jaren. Ik verwacht dan ook dat u meer zult gaan zien van het strenge gezicht van de gemeente. Maar dat niet alleen.

Ondermijnende criminaliteit is vaak goed verborgen, slimme criminaliteit, die onwettige vermogens creëert, het spreekwoordelijke geld als water, en die

leidt tot economische machtsposities, corruptie en verwevenheid tussen de onder- en de bovenwereld. Bovendien horen geweld, bedreiging en misbruik dat vaak de sociaal zwakkeren in onze samenleving treft, helaas ook bij ondermijnende criminaliteit. Bekend is dit van de mensensmokkel, mensenhandel, arbeidsuitbuiting en illegale prostitutie, waar daders vaak ook slachtoffer zijn. Ook bekend zijn de voorbeelden van kwetsbare jongeren die op slinkse wijze worden gedwongen tot koerier of geldezel.

Een voorbeeld uit Tilburg geeft een minder bekende variant daarvan. Twee broers handelen via het darkweb in drugs. Verzending vindt plaats via postpakketjes. Die pakketjes worden samengesteld uit voorraden die opgeslagen zijn in huurwoningen van 'katvangers'. Stuk voor stuk verslaafden met een sociaal zwakke achtergrond, die aan leiband van de hoofddaders lopen. Deze 'katvangers' regelen ook de verzending. Ze zijn duidelijk niet alleen dader, maar ook slachtoffer. Het voorbeeld geeft aan dat hier niet alleen een opgave ligt voor de gemeente, politie en justitie, maar voor een heel netwerk aan partijen. Daarbij gaat het niet alleen om een repressieve aanpak, maar ook om preventie! Het dus niet alleen om het strenge, handhavende gezicht van de overheid, maar ook om het verbindende gezicht dat hoor bij dienend-leiderschap.

Een ander voorbeeld nog dichterbij, uit de zorg. In 2018 is de in onze regio werkzame Woongroep Keijenborg en haar directie verdacht van grootschalige PGB-fraude. Zij hadden onder meer een woonvoorziening in Kilder. Misschien zijn er wel weinig vormen van criminaliteit die de rechtsstaat zo aantasten als PGB-fraude en fraude met zorg in natura. Hier speelt vaak dat mensen uit sociaal zwakkere doelgroepen het slachtoffer worden van gewetenloze bemiddelingsbureaus en malafide zorgaanbieders terwijl zij juist aan hun zorg waren toevertrouwd. Ook in dit voorbeeld ligt er niet alleen een opgave voor de gemeente, politie en justitie, maar voor een heel netwerk aan partijen, waaronder de Sociale Verzekeringsbank, verzekeraars en collega-zorgverleners. Ook hier dus naast handhaving ook verbinding.

Als gemeente zullen wij het komende jaar onze aanpak bij verschillende vormen van georganiseerde ondermijnende criminaliteit in Montferland, van ontwrichtende criminaliteit nabij, verder uitwerken. Natuurlijk vraagt dit het gezicht van een strenge, handhavende, repressieve aanpak met een autocratische leiderschapstijl, zowel bij gemeente, politie als justitie. Er zullen bijvoorbeeld opnieuw drugspannen worden gesloten.

Maar er liggen ook kansen in een verbindende, pro-actieve en preventieve aanpak. En die vragen meer om het gezicht waarbij de stijl van dienend-leiderschap past, van goed communiceren, goed luisteren om samen met andere partijen in de samenleving tot effectieve maatregelen te komen die onze weerbaarheid tegen ondermijnende criminaliteit vergroten.

Ik hoop het komende jaar en daarna op u allen te mogen rekenen bij de aanpak van ondermijnende, ontwrichtende criminaliteit in onze nabijheid. Ik vertrouw daarop. In onze mooie gemeente Montferland hoort ondermijnende, ontwrichtende criminaliteit niet thuis. Criminaliteit draagt niet bij aan ons geluk. Een gezamenlijke aanpak van criminaliteit draagt daar wel aan bij.

Graag rond ik nu af. Mede namens de gemeenteraad en het college en mede namens mijn echtgenote Lida, breng ik graag samen met u een toast uit. We wensen elkaar een voorspoedig en in alle opzichten luisterrijk 2019 toe!
Proost!